

Małgorzata GODLEWSKA

Dostępność do dóbr jako substytut własności w świetle badania zamówień publicznych udzielanych przez JST w Polsce

Ownership vs access in terms of sustainable public procurements

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu było zbadanie, czy jednostki samorządu terytorialnego, które są największą grupą zamawiających publicznych w Polsce, udzielają zrównoważonych zamówień publicznych, w których kładą nacisk na dostęp do dóbr jako substytutu własności. Badanie empiryczne zostało zrealizowane przy użyciu ankiety elektronicznej, która została wysłana do wszystkich $n = 2807$ jednostek samorządu terytorialnego. Otrzymano $n = 1041$ odpowiedzi, co stanowi 37 proc. badanej populacji. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi przeprowadzono ekonomiczną analizę znowelizowanego Prawa zamówień publicznych (Pzp) pod kątem wspierania zamawiających w udzielaniu zrównoważonych zamówień publicznych. W efekcie przeprowadzonej ekonomicznej analizy Pzp rekomenduje się promowanie dobrych praktyk wśród zamawiających w zakresie każdorazowego badania w ramach przeprowadzanej analizy potrzeb i wymagań czy zasadne jest udzielenie zamówienia publicznego na dostęp do dóbr/usług.

Słowa kluczowe: zrównoważone zamówienia publiczne, gospodarka dostępu, jednostki samorządu terytorialnego, zrównoważony rozwój, prawo zamówień publicznych

Summary: The aim of this article was to examine whether local government units, which constitute the largest group of public procurers in Poland, award sustainable public procurements, in which they emphasize access to goods as a substitute for property. The empirical study was carried out using an electronic questionnaire, which was

sent to all $n = 2,807$ local government units. $N = 1041$ responses were received, which is 37% of the studied population. Based on the responses received from local government units, an economic analysis of the amended public procurement law was carried out in terms of supporting public contracting authorities in sustainable public procurement. As a result of the economic analysis of public procurement law, it is recommended to promote good practices among public contracting authorities in the scope of each time considering, as part of the analysis of needs and requirements, whether award the tender for access to goods /services.

Keywords: sustainable public procurements, access economy, local government, sustainable development

JEL: D02, E02, P48, O17, P37

Artykuł powstał na podstawie wyników badań statutowych w ramach zadania badawczego pt. *Własność a dostępność w optyce zrównoważonego rozwoju*, przeprowadzonych przez autorkę w 2021 roku w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, których kierownikiem była prof. dr hab. Małgorzata Poniatowska-Jaksch. Artykuł jest kontynuacją badań autorki, w ostatnich latach poświęconych oddziaływaniu instytucji formalnych, jakimi są regulacje prawne na zrównoważoną politykę zakupową zamawiających w ramach gospodarki dostępu. W Polsce, jak i w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, ogólne zasady nabywania dóbr niezbędnych do funkcjonowania państwa czy jednostki samorządu terytorialnego (dalej JST), określają regulacje dotyczące zamówień publicznych (Zawiślińska, 2011). Zamówienia publiczne odnoszą się do zakupu robót budowlanych, dostaw czy usług. Łączny udział wydatków na zamówienia publiczne w relacji do Produktu Krajowego Brutto (PKB) za 2020 r. w Polsce wynosił ok. 8 proc. PKB, co stanowiło 183,5 mld zł (UZP, 2021). Tak więc jednostki sektora finansów publicznych, do których zalicza się także JST, mogą wykreować bardzo duży popyt na dostęp do dóbr poprzez zamówienia publiczne na kserokopiarki, samochody czy maszyny, zamiast nabywania ich na własność. Co więcej, administracja publiczna w Polsce (podobnie jak w innych państwach UE) jest kluczowym zamawiającym, tj. konsumentem dostaw, usług i robót budowlanych (Godlewska, 2018a, 2018b). Dodatkowo, Hsueh et al. (2020) zwracają uwagę na kluczowe znaczenie JST dla zrównoważonych zamówień publicznych opartych na zrównoważonych kryteriach oceny ofert.

Niniejszy artykuł – w ramach teorii zarządzania publicznego i nowej ekonomii instytucjonalnej – skupia się na zarządzaniu JST, które – poprzez swoją aktywność wyrażaną np. zrównoważoną polityką zakupową – tworzą warunki funkcjonowania przedsiębiorstw oraz kreują popyt na określonego typu produkty lub usługi, które JST mogą nabywać na własność lub uzyskując dostęp do nich.

Zrównoważone zamówienia publiczne a gospodarka dostępu

Hettne (2013) podkreśla, że państwa członkowskie UE powinny promować wśród zamawiających publicznych wykorzystywanie siły nabywczej, jaką dają im zamówienia publiczne do nabywania towarów i usług, które sprzyjają innowacjom i zrównoważonemu rozwojowi. Dodatkowo, Prier et al. (2016) uważają, iż zamówienia publiczne mogą być nazywane zrównoważonymi zamówieniami publicznymi, gdy integrują warunki udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, specyfikacje istotnych warunków czy kryteria oceny ofert, które są kompatybilne i sprzyjają ochronie środowiska oraz wspierają rozwój gospodarczy, a także uwzględniają sprawiedliwość społeczną.

Burchard-Dziubińska (2014) podkreśla znaczenie zamówień publicznych dla zrównoważonego rozwoju, w szczególności tzw. zielonych zamówień publicznych, które kładą nacisk na proekologiczne kryteria oceny ofert, jak np. niska emisja spalin, energooszczędność czy energia ze źródeł odnawialnych. Zamówienia publiczne mogą być wykorzystane jako instrument wspierający zrównoważony rozwój, gdyż nowe Prawo zamówień publicznych, które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2021 r., tj. ustawa z dnia 11 września 2019 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, 1598), w art. 96 ust. 1 pozwala Zamawiającemu na określenie w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia wymagań związanych z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty społeczne, gospodarcze, środowiskowe czy związane z innowacyjnością. Ponadto, zgodnie z art. 17 ust. 1 Pzp, zamawiający publiczni są zobowiązani do udzielania zamówień w sposób zapewniający uzyskanie najlepszych efektów zamówienia, w tym efektów społecznych, środowiskowych oraz gospodarczych. Dodatkowo, zgodnie z art. 83 Pzp, zamawiający publiczni powinni, przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia klasycznego o wartości równej lub wyższej niż progi unijne, dokonać analizy potrzeb i wymagań, która obejmuje w szczególności badanie alternatywnych środków zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb, takich jak dostęp do dobra zamiast jego własności. Niestety, dostęp do dóbr w ramach gospodarki dostępu nie jest zbyt popularny wśród zamawiających publicznych, gdyż nie ma w Pzp, ani w komentarzu do Pzp wydanym przez UZP, żadnego wyjaśnienia na czym alternatywne środki zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb mogłyby polegać. Brakuje też zachęt w Pzp dla zamawiających do prowadzenia pogłębionych analiz potrzeb i wymagań, które uwzględniałyby szerokie możliwości oferowane przez gospodarkę, a nie tylko porównywałyby możliwość udzielenia zamówienia publicznego w trybie Pzp, z realizacją zamówienia *in-house* czy partnerstwem publiczno-prywatnym. Co więcej, JST są najliczniejszą grupą zamawiających publicznych, której siła może być z powodzeniem wykorzystywana do wspierania zrównoważonego rozwoju. Natomiast Filipiak i Dylewski (2013) zwracają dodatkowo uwagę na fakt, iż JST pośrednio sterują procesami gospodarczymi na poziomie lokalnym.

Literatura przedmiotu od wielu lat podkreśla znaczenie zamówień publicznych dla zrównoważonego rozwoju (Godlewska 2018a; Godlewska 2018b; Prier et al., 2016). Dodatkowo, Mączyńska (2007) zauważa, iż przy obecnej zmianie paradygmatu na nowy paradygmat cywilizacyjny społeczeństwa bazującego na wiedzy, zrównoważony rozwój jest koniecznością.

Pietrewicz i Sobiecki (2016) zwracają uwagę na fakt, iż istotą gospodarki dostępu jest dostęp do zasobów jako substytut ich własności. Szołucha et al. (2017) dodają, że gospodarka dostępu, poprzez ograniczenie zapotrzebowania na kapitał i inne zasoby, zwiększenie potencjału innowacyjności, zmniejszenie obciążeń dla środowiska naturalnego czy zwiększenie inkluzywności ekonomicznej, wspiera zrównoważony rozwój. Podobnie Stępnicka i Wijączek (2018) również zwracają uwagę na fakt, iż gospodarka dostępu może umożliwić zamawiającym publicznym osiągnięcie efektu ekologicznej trwałości, wyrażonej poprzez racjonalną politykę zakupową, która tam gdzie tylko możliwe będzie oparta na dostępie do dóbr zamiast ich własności. Czernek et al. (2018) zwracają uwagę na to, iż w gospodarce dostępu kluczowy jest dostęp do dóbr. Dodatkowo sprawy nie ułatwia fakt, iż jak zauważa Sobiecki (2016), nie ma jednej powszechnie akceptowanej definicji gospodarki dostępu, która według autora oparta jest głównie na systemach, które ułatwiają płatność za dostęp do dóbr zamiast otrzymania danego dobra na własność.

Skrzek-Lubasińska (2016) podkreśla, iż początkowo uznawano gospodarkę dostępu wyłącznie za innowację społeczną zgodną z ideą zrównoważonego rozwoju, która pozwala uczestnikom osiągnąć korzyści ekonomiczne, ekologiczne czy społeczne. Niestety, gospodarka dostępu może też przyczyniać się do rozwoju takich zjawisk jak np. prekariat (Godlewska, 2019). Co więcej, Scott i Eddy (2014), Slee (2015) czy Frenken i Schor (2017) zwracają uwagę na to, że platformy internetowe, działające np. w ramach gospodarki dostępu, stosują niejednokrotnie nieuczciwą konkurencję, przerzucając koszty wraz z ryzykami na swoich dostawców usług będących w większości osobami fizycznymi.

Zrównoważony rozwój w ramach gospodarki dostępu polega na spełnieniu celów społecznych, ekonomicznych czy ekologicznych, w warunkach gospodarowania kapitałem rzeczowym czy przyrodniczym (Godlewska, 2020). Dlatego celem niniejszego artykułu było zbadanie czy JST, które są największą grupą zamawiających publicznych w Polsce, udzielają zrównoważonych zamówień publicznych, w których kładą nacisk na dostęp do dóbr jako substytutu własności. Badanie empiryczne zostało zrealizowane przy użyciu ankiety elektronicznej, która została wysłana do wszystkich $n = 2807$ JST, tj. gmin wiejskich, miejsko-wiejskich, miejskich, miast na prawach powiatu, powiatów i województw.

Na podstawie odpowiedzi otrzymanych od JST przeprowadzono ekonomiczną analizę znowelizowanego Prawa zamówień publicznych pod kątem wspierania zama-

wiających w udzielaniu zrównoważonych zamówień publicznych. W efekcie przeprowadzonej ekonomicznej analizy Pzp rekomenduje się promowanie dobrych praktyk wśród zamawiających publicznych w zakresie każdorazowego badania w ramach przeprowadzanej analizy potrzeb i wymagań, czy zasadne jest udzielenie zamówienia publicznego na dostęp do dóbr/usług. Badana populacja to JST z trzech poziomów taksonomicznych, które w całości zostały objęte badaniem.

Metodologia

Celem artykułu było zbadanie czy JST, które są największą grupą zamawiających publicznych w Polsce, udzielają zrównoważonych zamówień publicznych, w których kładą nacisk na dostęp do dóbr jako substytutu własności. Ponadto postawiono następujące pytania badawcze:

- i) czy JST świadomie zgodnie ze zrównoważonym rozwojem i Pzp w Polsce dążą do osiągnięcia efektów gospodarczych, innowacyjnych, środowiskowych lub społecznych podczas realizowanych zamówień publicznych?
- ii) czy JST w prowadzonych analizach potrzeb i wymagań analizują możliwość dostępu do dóbr?
- iii) czy znowelizowane Pzp pozwala zamawiającym na wspieranie zrównoważonego rozwoju poprzez zamówienia publiczne? oraz
- iv) czy znowelizowane Pzp pozwala zamawiającym na dostęp do dóbr zamiast ich zakupu?

Na podstawie literatury przedmiotu (Prier et al., 2016) postawiono następującą hipotezę:

Jednostki samorządu terytorialnego, które udzielają zamówień publicznych na zakup dostępu do dóbr i/lub usług udzielają także zrównoważonych zamówień publicznych opartych na jakościowych, społecznych, środowiskowych i innowacyjnych kryteriach oceny ofert, dążą do osiągnięcia efektów społecznych, środowiskowych i gospodarczych przy realizowaniu zamówień publicznych oraz przeprowadzają analizę potrzeb i wymagań, w której rozważają każdorazowo możliwość dostępu do dóbr jako substytutu ich własności.

Badanie empiryczne zostało zrealizowane w dniach od 31 maja do 30 czerwca 2021 r. przy użyciu ankiety elektronicznej, która została wysłana do wszystkich $n = 2807$ JST, tj. gmin wiejskich, miejsko-wiejskich, miejskich, miast na prawach powiatu, powiatów czy województw, za pośrednictwem portalu webankieta.pl. Otrzymano łącznie $n = 1041$ odpowiedzi od JST z ww. trzech poziomów taksonomicznych, tj. 37 proc. populacji JST w Polsce. Otrzymana próba badawcza jest reprezentatywna dla populacji JST

w Polsce. Przyjęto błąd maksymalny wynoszący 3 proc. oraz poziom ufności w wysokości 98 proc. Zmienną zależną było jedno z pytań ankietowych, dotyczące udzielania zamówień publicznych na zakup dostępu do dóbr i/lub usług (dostęp). Zmienne niezależne uwzględniono w następujących pytaniach ankietowych:

- i) czy JST podczas przeprowadzanych analiz potrzeb i wymagań rozważały kiedykolwiek możliwość udzielenia zamówienia publicznego na zakup dostępu do dóbr i/lub usług (dalej analiza)?
- ii) czy JST osiągnęły efekty społeczne, środowiskowe lub gospodarcze, podczas realizacji zamówień publicznych?
- iii) jakie są stosowane przez JST kryteria oceny ofert, tj. jakościowe, społeczne, środowiskowe czy innowacyjne?

Własność a dostęp w zrównoważonych zamówieniach publicznych

Nieliczne JST (10,76 proc. respondentów, tj. 112 JST) biorące udział w badaniu wskazały, że w przeszłości udzieliły co najmniej jednego zamówienia publicznego na zakup dostępu do dóbr/usług (zobacz tablica 1). Prawie 90 proc. JST w Polsce nigdy nie udzieliło ani jednego zamówienia publicznego na zakup dostępu do dóbr, np. wielofunkcyjnego urządzenia kopiująco-drukującego, maszyn, samochodów czy innych sprzętów biurowych. Co więcej, tylko 8,93 proc. badanych respondentów, tj. 93 JST podczas przeprowadzanej analizy potrzeb i wymagań rozważały możliwość dostępu do dóbr/usług zamiast ich zakupu na własność. Badani zamawiający, co zaskakujące, chcą uzyskać następujące efekty podczas realizacji zamówienia publicznego, a mianowicie:

- i) 59,46 proc. JST efekty gospodarcze,
- ii) 35,06 proc. JST efekty społeczne,
- iii) 22,57 proc. JST efekty środowiskowe.

Jest to tym bardziej zaskakujące, iż tylko 4,51 proc. zamawiających stosowało środowiskowe kryteria oceny ofert, 4,51 proc. społeczne kryteria oceny ofert i 0,48 proc. badanych innowacyjne kryteria oceny ofert. Bez uwzględnienia zrównoważonych kryteriów oceny ofert w zamówieniach publicznych trudno oczekiwać zrównoważonych efektów czy zrównoważonych zamówień publicznych.

Do zweryfikowania postawionej hipotezy zastosowano analizę regresji metodą krokową. Na każdym etapie analizy, do modelu była dodawana zmienna niezależna, której jeszcze nie było w równaniu, o najniższym prawdopodobieństwie odpowiadającym F, jeśli prawdopodobieństwo było wystarczająco małe (patrz tab. 2, 3, 4). Zmienne już uwzględnione w równaniu regresji były z niego usuwane, jeśli powiązane prawdopodobieństwo F stawało się wystarczająco wysokie. Procedura została zakończona w momencie, gdy żadna zmienna nie mogła zostać wykluczona ani uwzględniona.

Ponadto, analiza regresji metodą krokową pozwala na wprowadzenie do modelu tylko tych predyktorów (zmiennych), które istotnie przewidują zmienną zależną, czyli udzielenie zamówień publicznych na zakup dostępu do dóbr i/lub usług. Dlatego z wielu niepotrzebnych zmiennych, które nie wnoszą nic do modelu, otrzymujemy te zmienne, które faktycznie wpływają na predykcję zmiennej zależnej.

Tablica 1 Statystyki opisowe

Statystyki opisowe			
	średnia	odchylenie standardowe	N
dostęp	0,1076	0,31001	1041
typjst	1,7714	1,25176	1041
analiza	0,0893	0,28537	1041
espoł	0,3506	0,47739	1041
egosp	0,5946	0,49120	1041
eśrod	0,2257	0,41827	1041
kpoł	0,0451	0,20773	1041
kśrod	0,0451	0,20773	1041
kinno	0,0048	0,06917	1041
kjako	0,0874	0,28258	1041

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego n = 1041 w programie IBM SPSS wersja 26.

Analizowanie dostępu do dóbr i/lub usług w ramach przeprowadzanej analizy potrzeb i wymagań, zrównoważone efekty zamówień publicznych (tj. efekty społeczne, środowiskowe i gospodarcze) czy stosowanie zrównoważonych kryteriów oceny ofert (tj. stosowanie jakościowych, innowacyjnych, społecznych i środowiskowych kryteriów oceny ofert), wprowadzono do modelu w trzech krokach, przy czym dla pierwszego kroku wartość F w analizie regresji (1, 1040) wynosiła 57,071; $p < ,001$. Łącznie zmienne te stanowiły tylko 6,3 proc. wariancji zmiennej zależnej, ale tylko model pierwszy spełniał założenia (zob. tablica 3). Najsilniejszym predykatorem okazało się przeprowadzenie analizy potrzeb i wymagań, w ramach której zamawiający rozważali możliwość zakupu dostępu do dóbr i/lub usług jako substytutu ich własności. Zmienna ta odpowiadała za 5,1 proc. wariancji zmiennej zależnej, tj. udzielania przez zamawiających zamówień na dostęp do dóbr i/lub usług. Zaskakująco, zrównoważone efekty zamówienia publicznego czy zrównoważone kryteria oceny ofert, nie miały wpływu na udzielenie zamówień publicznych na zakup dostępu do dóbr (por. tablice 3 i 4). Hipoteza nie została potwierdzona, gdyż zamawiające publicznie w Polsce JST nie postrzegają dostępu do dóbr i/lub usług jako możliwości, która będzie wspierać zrównoważony rozwój i zrównoważone zamówienia publiczne. Co więcej, w praktyce tylko nieliczni

zamawiający publiczni w Polsce, tj. nieliczne JST, udzielają zrównoważonych zamówień publicznych czy zamówień publicznych na dostęp do dóbr i/lub usług.

Tablica 2 Zmienne wprowadzone/usunięte^a

Zmienne wprowadzone/usunięte ^a			
model	zmienne wprowadzone	zmienne usunięte	metoda
1	analiza		krokowo (kryterium: prawdopodobieństwo wstawienia $F < = 0,050$, prawdopodobieństwo usunięcia $F > = ,100$).
2	egosp, espoł, eśrod		krokowo (kryterium: prawdopodobieństwo wstawienia $F < = 0,050$, prawdopodobieństwo usunięcia $F > = ,100$).
3	kspoł, kśrod, kjako, kinno		krokowo (kryterium: prawdopodobieństwo wstawienia $F < = 0,050$, prawdopodobieństwo usunięcia $F > = ,100$).

a. zmienna zależna: dostęp

b. wszystkie żądane zmienne zostały wprowadzone.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego $n = 1041$ w programie IBM SPSS wersja 26.

Tablica 3 Model – podsumowanie

Model – podsumowanie ^c					
model	R	R-kwadrat	skorygowane R-kwadrat	błąd standardowy oszacowania	statystyka Durbina-Watsona
2	,228 ^a	0,052	0,051	0,30198	
3	,244 ^b	0,059	0,056	0,30123	
4	,264 ^c	0,070	0,063	0,30014	2,015

b. predyktory: (stała), analiza

c. predyktory: (stała), analiza, efekty (egosp, espoł, eśrod)

d. predyktory: (stała), analiza, efekty (egosp, espoł, eśrod), kryteria (kspoł, kśrod, kinno, kjako)

e. zmienna zależna: dostęp

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego $n = 1041$ w programie IBM SPSS wersja 26.

Sporrong i Bröchner (2009), na podstawie badań przeprowadzonych wśród 93 szwedzkich JST podkreślają, że szwedzkie gminy nie stosują zrównoważonych kryteriów oceny ofert, takich jak społeczne, środowiskowe czy gospodarcze. Podobne wyniki dało badanie przeprowadzone wśród 2807 polskich JST, z którego wynika, iż tylko 4,51 proc. badanych respondentów, tj. 47 JST stosowało środowiskowe i społeczne kryteria oceny ofert. Niezależnie od powyższych wyników badań, Andhov et al. (2020) uważają, że Prawo zamówień publicznych daje możliwość osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju poprzez udoskonalenie zrównoważonych praktyk zakupowych zama-

wiających. Gospodarka dostępu również może przyczynić się do osiągnięcia tych celów poprzez zamówienia publiczne na zakup dostępu do dóbr/usług.

Tablica 4 Anova

ANOVA ^a						
	model	suma kwadratów	df	średni kwadrat	F	istotność
1	regresja	5,204	1	5,204	57,071	,000 ^b
	reszta	94,746	1039	0,091		
	ogółem	99,950	1040			
2	regresja	5,945	4	1,486	16,381	,000 ^c
	reszta	94,005	1036	0,091		
	ogółem	99,950	1040			
3	regresja	6,985	8	0,873	9,692	,000 ^d
	reszta	92,965	1032	0,090		
	ogółem	99,950	1040			

a. zmienna zależna: dostęp

b. predyktory: (stała), analiza

c. predyktory: (stała), analiza, efekty (egosp, espoł, cśrod)

d. predyktory: (stała), analiza, efekty (egosp, espoł, cśrod), kryteria (kspoł, kśrod, kinno, kjako)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego n = 1041 w programie IBM SPSS wersja 26.

Eikelboom et al. (2018) podkreślają, że Pzp nie jest przeszkodą dla zrównoważonych zamówień publicznych, tylko jest nią brak wsparcia kierownictwa zamawiającego. Co więcej, Dżupka et al. (2020) zwracają uwagę na aspekt finansowy i twierdzą, że stosowanie zrównoważonych kryteriów oceny ofert prowadzi do mniejszych oszczędności dla zamawiającego niż w analogicznym postępowaniu bez kryteriów społecznych, środowiskowych czy innowacyjnych oceny ofert, które prowadzą do zrównoważonych zamówień publicznych.

Shadrina i Romodina (2017) podkreślają, że kluczowe dla zrównoważonych zamówień publicznych jest wsparcie informacyjne osób zarządzających JST przez specjalistów ds. zamówień publicznych w zakresie możliwości, jakie daje Pzp do stosowania zrównoważonej polityki zakupowej przy udzielaniu zamówień publicznych. Grandia i Kruyen (2020) uważają, że zrównoważone zamówienia publiczne są obecnie stosowane rzadziej niż w przeszłości i nie wykorzystują swojego potencjału w związku z barierami w ich stosowaniu. Stosowanie kryteriów oceny ofert społecznych, ekonomicznych i środowiskowych wymaga od zamawiających publicznych dużo większego zaangażowania, tj. zarówno wiedzy, doświadczenia jak i znacznie większej pracy niż powszechnie stosowane kryteria oceny ofert, takie jak cena oraz termin gwarancji lub termin

realizacji. Dodatkowo, niejednokrotnie zastosowanie zrównoważonych kryteriów oceny ofert powoduje, iż wykonanie takiego zamówienia będzie kosztowało więcej niż zamówienia z tzw. „tradycyjnymi” kryteriami oceny ofert.

Podsumowanie

Melissen i Reinders (2012) podają za przykład Holandię, która opracowała i wdrożyła Zrównoważony Program Zamówień Publicznych i dla której zrównoważone zamówienia publiczne są jednym z kluczowych priorytetów, gdyż zamówienia publiczne mogą znacząco przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju nie tylko przez holenderską gospodarkę. Podobnie polski ustawodawca powinien rozważyć wprowadzenie programu wspierającego zrównoważone zamówienia publiczne na każdym szczeblu, w tym wspierającego prowadzenie pogłębionej analizy potrzeb i wymagań przez zamawiających, która będzie uwzględniać również dostęp do dóbr i/lub usług.

Preuss (2009) podkreśla znaczenie rozpowszechniania dobrych praktyk w zakresie zrównoważonej polityki zakupowej i stosowania zrównoważonych kryteriów oceny ofert wśród wszystkich JST jak i pozostałych zamawiających publicznych, w tym administracji centralnej. Podobnie w Polsce powinny być rozpowszechniane dobre praktyki w zakresie zakupu dostępu do dóbr i/lub usług wśród wszystkich JST jak i pozostałych zamawiających publicznych, w tym administracji centralnej.

Sourani i Sohail (2013) zwracają uwagę na fakt, iż aby zamawiający publiczni, tacy jak np. JST, byli w stanie uwzględnić w prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego różnorodne aspekty zrównoważonego rozwoju, potrzebna jest odpowiednia wiedza na ten temat wśród zamawiających, sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi percepcja, czynniki organizacyjne i zarządcze czy też czynniki polityczne i regulacyjne, a także czynniki finansowe. Tak więc Urząd Zamówień Publicznych powinien rozważyć cykl praktycznych szkoleń dla zamawiających ze zrównoważonych efektów zamówień publicznych, jak i ze stosowania zrównoważonych kryteriów oceny ofert w ramach zrównoważonych zamówień publicznych.

Bibliografia

1. Amr S., Muhammad S. (2013), *Enabling sustainable construction in UK public procurement*, “Proceedings of the Institution of Civil Engineers – Management, Procurement and Law”, 166(6), pp. 297–312.
2. Andhov M., Caranta R., Stoffel T., Grandia J., Janssen W.A., Vornicu R., Czarnecki J.J., Gromnica A., Tallbo K., Martin-Ortega O., Mélon L., Edman Å., Göthberg P., Nohrstedt P.,

- Wiesbrock A. (2020), *Sustainability Through Public Procurement: The Way Forward – Reform Proposals*. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3559393> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3559393>
3. Burchard-Dziubińska M. (2014), *Wdrażanie zielonej gospodarki jako odpowiedź Unii Europejskiej na trudności rozwojowe*, „Acta Universitatis Lodzianis, Folia Oeconomica”, 3(303), s. 135–150.
 4. Czernek K., Wójcik D., Marszałek P. (2018), *Zaufanie w gospodarce współdzielenia*, „Gospodarka Narodowa”, 3(295), s. 23–48.
 5. Dżupka P, Kubák M., Nemeč P. (2020), *Sustainable Public Procurement in Central European Countries. Can It Also Bring Savings?*, “Sustainability”, 12(21):9241.
 6. Eikelboom M.E., Gelderman C., Semeijn J. (2018), *Sustainable innovation in public procurement: the decisive role of the individual*, “Journal of Public Procurement”, Vol. 18 No. 3, pp. 190–201.
 7. Filipiak B., Dylewski M. (2013), *Uwarunkowania i proces współdziałania jednostek sektora publicznego i biznesu*, „Zeszyty Naukowe WSB w Poznaniu”, 49(4), s. 27–40.
 8. Frenken K., Schor J. (2017), *Putting the sharing economy into perspective*, “Environmental Innovation and Societal Transitions”, 23, s. 3–10.
 9. Godlewska M. (2018b), *Finansowanie publiczne receptą na innowacje?*, w: „Społeczeństwo i gospodarka na innowacyjnej fali” pod red. R. Sobieckiego i J.W. Pietrewicza, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa, s. 109–128.
 10. Godlewska M. (2019), *Mechanizmy konkurencji w gospodarce współdzielenia (sharing economy)*, „e-mentor”, 3(80), s. 51–57.
 11. Godlewska M. (2020), *Instytucjonalne uwarunkowania przemysłu czasu wolnego w ramach gospodarki dostępu, a zrównoważony rozwój*, w: *Laboratorium czasu wolnego. Problemy współczesności*, pod red. M. Bombol, G. Godlewski, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, s. 127–140.
 12. Godlewska M. (2018a), *Zamówienia publiczne, a mechanizmy konkurencji. Przykład konsorcjum ofertowego*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, nr 1(46), s. 51–60.
 13. Grandia J., Kruijven P.M. (2020), *Assessing the implementation of sustainable public procurement using quantitative text-analysis tools: A large-scale analysis of Belgian public procurement notices*, “Journal of Purchasing and Supply Management”, Vol. 26, Issue 4, 100627.
 14. Hettne J. (2013), *Sustainable Public Procurement and the Single Market – Is There a Conflict of Interest?*, “European Procurement & Public Private Partnership Law Review”, Vol. 8(1), pp. 31–40.
 15. Hsueh L., Bretschneider S., Stritch J.M., Darnall N. (2020), *Implementation of sustainable public procurement in local governments: a measurement approach*, “International Journal of Public Sector Management”, Vol. 33 No. 6/7, pp. 697–712. <https://doi.org/10.1108/IJPSM-09-2019-0233>
 16. Mączyńska E. (2007), *Gospodarka przełomu: wyzwania dla ekonomistów*. Pobrane 17.09.2021 z: http://www.aig.pte.pl/pliki/2/11/Referat_EM_Opole.pdf.
 17. Melissen F, Reinders H. (2012), *A reflection on the Dutch Sustainable Public Procurement Programme*, “Journal of Integrative Environmental Sciences”, Vol. 9:1, pp. 27–36.
 18. Pietrewicz J.W., Sobiecki R. (2016), *Przedsiębiorczość sharing economy w: Sharing Economy (gospodarka współdzielenia)*, pod red. M. Poniatowska-Jaksch, R. Sobiecki, OW SGH w Warszawie, Warszawa, s. 11–26.

19. Preuss L. (2009), *Addressing sustainable development through public procurement: the case of local government*, "Supply Chain Management", Vol. 14, No. 3, pp. 213–223.
20. Prier E., Schwerin E., McCue C.P. (2016), *Implementation of sustainable public procurement practices and policies: A sorting framework*, "Journal of Public Procurement", Vol. 16, No. 3, s. 312–346.
21. Scott M., Eddy M. (2014), *Uber Service Banned Across Germany by Frankfurt Court*, pobrane 10.09.2018 z: <http://bits.blogs.nytimes.com/2014/09/02/uber-banned-across-germany-by-frankfurt-court>.
22. Shadrina E., Romodina I. (2017), *Sustainable Public Procurement: International Experience*, "Public administration issues, Higher School of Economics", Vol. 1, p. 149–172.
23. Skrzek-Lubasińska M. (2016), *Sharing economy – szanse i zagrożenia dla polskiego rynku pracy*, w: *Sharing Economy (gospodarka współdzielenia)*, pod red. M. Poniatowska-Jaksch, R. Sobiecki, OW SGH w Warszawie, Warszawa, s. 89–108.
24. Slee T. (2015), *What's yours is mine. Against the Sharing Economy*, New York, London: OR Books.
25. Sobiecki G. (2016), *Sharing economy – dylematy pojęciowe*, w: *Sharing Economy (gospodarka współdzielenia)*, pod red. M. Poniatowska-Jaksch, R. Sobiecki, OW SGH w Warszawie, Warszawa, s. 27–38.
26. Sporrang J., Bröchner J. (2009), *Public Procurement Incentives for Sustainable Design Services: Swedish Experiences*, "Architectural Engineering and Design Management", Vol. 5 (1-2), s. 24–35.
27. Stępnicka N., Wiączek P. (2018), *Sharing economy vs. Access economy – wybrane aspekty terminologiczne i metodologiczne*, „Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 530, s. 13–25.
28. Szolucha M., Palutkiewicz P., Kochman O. (2017), *Ekonomia dostępu a wyzwania stojące przed polską gospodarką*. Pobrane 15.09.2021 r. z: <http://instigos.org>.
29. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, 1598).
30. Zawislińska E. (2011), *Państwo i gospodarka*, w: *Współczesne państwo w teorii i praktyce*, pod red. J. Oniszczyk, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa, s. 605–24.

* * *

Prof. Małgorzata Godlewska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie,

Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie,

Katedra Prawa Administracyjnego i Finansowego Przedsiębiorstw

e-mail: mgodlews@sgh.waw.pl,

ORCID: 0000-0001-7413-0674.